

บทคัดย่อ

รายงานวิจัยนี้เป็นการสังเคราะห์งานวิจัยการพัฒนาคน ชุมชน และสังคมไทย ที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) กลุ่มประเด็น “การศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้” ประจำปีงบประมาณ 2558 มีจำนวนทั้งสิ้น 5 แผนงาน และ 4 โครงการเดี่ยว ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยลงพื้นที่ 2 ครั้ง เพื่อติดตามและประเมินผลกระบวนการดำเนินงานโครงการวิจัยทุกโครงการ สังเกตการทำกิจกรรมการวิจัยของผู้วิจัยในแต่ละโครงการ การสนทนาแลกเปลี่ยนกับผู้วิจัย และกลุ่มเป้าหมายของแต่ละโครงการวิจัย สัมภาษณ์เชิงลึกในกลุ่มนักวิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยเกี่ยวกับบริบทของพื้นที่ที่ศึกษา ปัญหาและอุปสรรค และจัดเวทีประชุมระดมสมองเพื่อสังเคราะห์งานวิจัยร่วมกับผู้วิจัยทุกโครงการรวมถึงการวิเคราะห์จากเอกสารรายงานวิจัย และการรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมจากเครื่องมือที่จัดทำขึ้น โดยใช้คำถามปลายเปิดที่เปิดโอกาสให้นักวิจัยแต่ละโครงการแสดงความคิดเห็นในภาพลึกถึงประเด็นการพัฒนาคน ชุมชน และสังคมไทย

ผลการศึกษา พบว่า ทุกโครงการวิจัยมีการพัฒนาคน ชุมชน และสังคมไทยอย่างต่อเนื่องโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการและการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยกลุ่มเจ้าของปัญหาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ และค้นหาศักยภาพของผู้ร่วมวิจัยในชุมชน พัฒนาระบบการเรียนรู้ให้คนทุกช่วงวัยได้รับการคุ้มครองสิทธิ มีการสร้างสรรค์การเรียนรู้เพื่อสร้างความสมบูรณ์ของร่างกายจิตใจ และ การสร้างคุณภาพชีวิต ซึ่งส่งผลเป็นพลังพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง ได้รับการรับรองสิทธิและพิทักษ์สิทธิชุมชน สร้างความมั่นคงแก่สังคม จนกลายเป็นสังคมอุดมปัญญาและสังคมสมานฉันท์ มีกระบวนการพัฒนา 4 ลักษณะ ได้แก่ 1) การเสริมพลังอำนาจบุคคลเพื่อส่งเสริมสุขภาพและคุณภาพชีวิตสู่การสร้างชุมชนเข้มแข็งและสังคมอุดมปัญญา 2) การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนข้ามวัฒนธรรมในระบบการศึกษาสู่การพัฒนาเครือข่ายชุมชนและสังคมมั่นคง 3) การส่งเสริมการประกอบอาชีพสู่การสร้างชุมชนและสังคมมั่นคง 4) การสร้างเครือข่ายชุมชนเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ การเรียนรู้ตลอดชีวิต และการสร้างสังคมที่ยั่งยืน

นอกจากนี้ยังมีการผลิตนวัตกรรม ได้แก่ 1) เครื่องมือประเมินภาวะอารมณ์ของเด็ก ผักผู้ปกครองให้ร่วมส่งเสริมสุขภาพเด็ก และการเตรียมพ่อแม่ ให้ประเมินเด็ก ส่งเสริมให้เด็กมีพฤติกรรมปกติ กินง่าย นอนง่าย เล่นง่าย ส่งเสริมสุขภาพเด็กสู่การพัฒนาวิชาชีพสุขภาพ เรียนรู้ร่วมกันผ่านสื่อออนไลน์ 2) สื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กนักเรียนบนฐานของความหลากหลายทางวัฒนธรรม 3) แบบวัดค่านิยมหลัก 12 ประการตามแนวคิดพลเมืองดีในวิถีประชาธิปไตยของเยาวชนสู่การพัฒนาคน ชุมชนและสังคมไทย 4) แบบประเมินอภิปัญญาของนักศึกษามหาวิทยาลัย 5) รูปแบบการสร้างเครือข่ายชุมชนเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบมีห้องเรียนร่วมของวัยเด็ก วัยแรงงาน และผู้สูงอายุสู่สังคมที่ยั่งยืน 7) หลักสูตรท้องถิ่นส่งเสริมคุณภาพชีวิต เรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น สู่การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสังคมและผลิตสื่อถ่ายทอดทางออนไลน์

ทุกโครงการต้องการสนับสนุนให้เกิดศูนย์ต่างวัย ได้แก่ วัยเด็ก วัยแรงงาน และวัยสูงอายุ เพื่อลดช่องว่างระหว่างวัย ให้ผู้สูงอายุได้เข้ามามีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้ แนวคิด ประสบการณ์ และของดีแก่วัยเด็ก และวัยแรงงาน ให้วัยแรงงานเป็นผู้ขับเคลื่อน ควรมีการพัฒนากระบวนการดูแลคนทุกกลุ่มในด้านการ

จัดบริการสุขภาพและสวัสดิการสังคมอย่างบูรณาการ ลดการเปิดพื้นที่ทางสังคมจนเกิดคนชายขอบ โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างต่อเนื่อง ผลจากการวิจัยครั้งนี้สามารถใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนงบประมาณที่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกวัยในการขับเคลื่อนชุมชนแบบบูรณาการทั้งด้านสุขภาพ อนุรักษ์ วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และด้านหลักประกันความมั่นคงเข้าด้วยกัน รวมทั้งพัฒนาชุมชนที่มีศักยภาพเป็นต้นแบบของการดูแลข้ามวัยและข้ามวัฒนธรรมเพื่อขยายผลไปสู่ชุมชนอื่นต่อไป

Abstract

This research aims to synthesize the outcomes of the human, community and Thai society development research that were funded by the Thailand Research Fund (TRF) under the category of “Education and creative learning” in the 2015 fiscal year. Funded research consisted of five project plans and four single projects. Qualitative method was used as a research methodology. Data collection was completed over two visits to each research project to evaluate both the work process and the project outcomes. During each visit, the research synthesis team observed each project’s activities and dialogued with both the research team members and the participants of each project. In-depth interviews were conducted among the research team members and research assistants to explore the context of each research project as well as problems and obstacles that each project needed to overcome. Lastly, two meetings were organized for all nine research teams to brainstorm and synthesize outcomes from each project, analyze research reports submitted from each research team and gather additional information using open-ended questions so each team had the opportunity to reflect on their findings in relation to the theme “human, community and Thai society development”.

Results indicated that every project was continuously implemented to develop human, community, and Thai society using either action research or participatory action research. Every project exchanged experience, explored the participants’ potentials and developed learning processes so the rights of people of all age-groups were protected. Learning was created to enhance wellbeing and quality of life that resulted in power to strengthen the community. Consequently, the community members’ right was ensured and protected and the community became an intellectual and harmonious society. Four developmental processes were evident including 1) individual empowerment to promote the health and quality of life that will strengthen the community to become an intellectual society, 2) curriculum development and transcultural education, from formal education to community network development and creating a stable society, 3) promoting occupation that built and enriched the community, and 4) community network development to promote informal education, lifelong learning and sustainable society.

Further, several innovations were developed including 1) the child’s mood assessment tool, 2) learning media for primary school students that was based on cultural diversity, 3) the twelve-main values questionnaire, 4) the metacognition questionnaire for

college students, 5) community network development model to promote informal education for children, and 6) the local curriculum to promote quality of life, learn from local wisdom that led to lifelong learning. Every project reflected their needs to create a diverse-age center to bridge the gap between age-groups and encouraged elders to participate in sharing their knowledge and experience to other age groups. In addition, there are needs to develop a care system to manage the health and welfare of the community members and reduce social marginalization. Results from this study may be used to guide the fiscal plan development that focuses on people's participation in community movement that integrates various dimensions including health, cultural preservation, economy, and social security.